

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЕЛЕМЕНТ РИНКОВОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Л.А. Ільків, к.е.н

Національний університет біоресурсів і природокористування України

До недавнього часу організація, планування і програмування природоохоронної діяльності здійснювались виключно шляхом розробки комплексних програм та різноманітних планів.

Все більш очевидною стає необхідність пошуку нових шляхів та підходів до вирішення екологічних проблем виробництва. Основним з таких шляхів в світі загально визнаний екологічний менеджмент.

Проблеми розвитку екологічного менеджменту є об'єктом досліджень і публікацій відомих зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: Білявського Г.О., Ігнатова В.Г., Кокіна А.В., Кривошеїна Д.А., Саталкіна Ю.М., Шевчука В.Я., та ін. Проте, на нашу думку, впровадження та розвиток систем екологічного менеджменту потребує постійних досліджень та наукового обґрунтування.

Метою даного дослідження є визначення ролі екологічного менеджменту як елементу ринкового управління для забезпечення сталого розвитку, що сприятиме вдосконаленню якості навколишнього природного середовища.

В деяких літературних джерелах (у тому числі, в перекладах документів ISO 14000) термін "екологічний менеджмент" замінений "управлінням якістю навколишнього середовища", а в деяких випадках – "екологічним управлінням".

На сьогодні в Україні сертифіковано 55 систем екологічного менеджменту [1].

Взагалі, екологічний менеджмент – це частина загальної системи управління, що включає організаційну структуру, діяльність із планування, обов'язки, відповідальність, досвід, методи, методики, процеси і ресурси для розробки, здійснення й аналізу екологічної політики [2].

Впровадження системи екологічного менеджменту дає підприємству ряд переваг [3]:

- цілеспрямоване зменшення обсягів матеріальних та енергетичних ресурсів, що споживаються, відходів виробництва і, відповідно, розмірів платежів за них;
- зменшення захворювань та впливу на генофонд;
- зменшення ризику відповідальності за забруднення;
- формування довіри населення до підприємства;
- врегулювання відносин з громадськістю, місцевою владою та підвищення іміджу підприємства;
- залучення інвестицій;
- підвищення авторитету серед кредитних організацій.

Систему екологічного менеджменту розглядають як дієву складову регулювання процесу забруднення за умови, коли відповідальність і партнерство є головними факторами в охороні довкілля.

Зарубіжний досвід наукових і практичних досліджень свідчить, що розв'язання проблеми поліпшення якості навколишнього середовища передусім пов'язане з розвитком системної структури й розширенням функцій екологічного менеджменту в матеріальному виробництві. Структура системи екологічного менеджменту відповідно до міжнародних стандартів ISO 14000 та ISO 14001 за сучасних умов має стати невід'ємною ланкою в управлінні цим виробництвом, спрямованим на поліпшення еколого-економічних показників підприємств [4].

Реалії застосування екологічного менеджменту в Україні свідчать про те, що чинна система економічних регуляторів поки не здатна спонукати природокористувачів до впровадження екологічних технологій, економічні інструменти відіграють роль фіскальних платежів, а функціонування еколого-економічних регуляторів виступає як засіб нагромадження фінансових ресурсів у владних структурах.

Організація і реалізація екологічного менеджменту в АПК є надзвичайно актуальним завданням загальнодержавного значення. Адже в національному агропромисловому комплексі використовується величезна кількість природних ресурсів і його вплив охоплює більше половини території України. Такий вплив є здебільшого негативним, тому що розвиток сільського господарства України базувався на активній хімізації, масових меліораціях, недооцінюванні екологічного фактору.

Вважаємо, що для успішного впровадження та функціонування екологічний менеджмент має базуватися на таких положеннях нової екологічної політики:

- необхідності розробки і поетапної реалізації довгострокової екологічної політики;
- усвідомлення того, що пріоритетним завданням держави є досягнення екологічної політики.

На основі узагальнення результатів дослідження можна зробити висновок, що екологічний менеджмент є важливим елементом ринкового управління для досягнення сталого розвитку країни. Вже на теперішньому етапі розвитку експорт країн, які проводять екологічну політику, має тенденцію до зростання й не в останню чергу завдяки збільшенню частки екологічно чистих товарів і послуг. Ось чому екологічний чинник стає одним із визначальних у формуванні міжнародної конкурентоспроможності країни. На рівні країн екологічно зорієнтована економіка забезпечує підвищення конкурентоспроможності нації в цілому шляхом поліпшення середовища, поліпшення якості та збільшення тривалості життя населення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Балацький О., Лук'яніхін В., Лук'яніхіна О. Екологічний менеджмент: проблеми і перспективи становлення та розвитку//Економіка України. – 2000. – № 5. – С.67-73.
2. Білявський Г.О. Роль і перспективи розвитку екологічного менеджменту в АПК України // Натураліст. – 1998. – № 2. – С. 12-15.
3. Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Білявський Г.О. та ін. Екологічне управління. Підручник. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.

4. Ігнатов В.Г., Кокін А.В. Екологічний менеджмент. – Ростов-на-Дону: Підручник, 1997. – 127 с.